

VU Research Portal

[Review of: D-M Grube (2012) Ostern als Paradigmenwechsel: Eine wissenschaftstheoretische Untersuchung zur Entstehung der Christentums und deren Konsequenzen fuer die Christologie]

Stoker, W.

published in

Nederlands Theologisch Tijdschrift

2013

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Stoker, W. (2013). [Review of: D-M Grube (2012) Ostern als Paradigmenwechsel: Eine wissenschaftstheoretische Untersuchung zur Entstehung der Christentums und deren Konsequenzen fuer die Christologie]. *Nederlands Theologisch Tijdschrift*, 67/2 2013, 166-167.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

D-M Grube, *Ostern als Paradigmenwechsel: Eine wissenschaftstheoretische Untersuchung zur Entstehung des Christentums und deren Konsequenzen für die Christologie*, Neukirchen-Vluyn, Neukirchener Verlagsgesellschaft, 2012, 200 pp.

De these is dat het ontstaan van het christendom als een paradigmawisseling in de zin van Thomas Kuhn is te reconstrueren. Een paradigma is volgens Kuhn een conceptueel kader van een wetenschappelijke gemeenschap om verschijnselen te verklaren. De aanleiding tot een paradigmawisseling is een anomalie, een onwetmatigheid, een situatie waarin bepaalde waarnemingen anders uitvallen dan men op grond van de theorie zou verwachten. Grube past het als volgt toe op de theologie. De Evangelieën laten zien dat de eerste christenen de verschijningsservaringen opvatten als een anomalie en interpreterden als de opstanding van Jezus (71-84, 168). Daarvoor was een niet-joodse uitleg van het Messiasbegrip nodig. In plaats van een politiek-militaire Messias zagen ze hem als een religieus-ethische Messias (86). Ook interpreterden ze Jezus als de lijdende knecht uit Jesaja 53 (87-91). Zo ontstond bij de eerste christenen een radicaal nieuwe ontsluiting van de werkelijkheid. De nieuwe ontsluiting van de werkelijkheid vindt pas plaats als Jezus door de eerste christelijke gemeenten als lijdende knecht en Messias wordt geduid. Niet Jezus' leven is de basis van de christologie, maar de theologie van de eerste christelijke gemeente zoals Dalferth betoogt (153). Dit boek is vakkundig geschreven en een fraai voorbeeld van de bijdrage van de (analytische) godsdienstfilosofie aan de theologie. Drie kanttekeningen. 1. Grube wijst de opvatting van Radford Ruether af dat de legitimiteit van het christendom niet de illegitimiteit van het jodendom inhoudt. Zijn argument acht ik niet overtuigend. Hij zegt "*Dieser andere Umgang (dan die van het joodse paradigma ws) mit den bestehenden Ressourcen charakterisiert das, was am christlichen Paradigma neu ist*" (180 curs. d-mg.). Gaat Grube er niet te gemakkelijk aan voorbij dat de ervaring van de verschijning van Jezus en diens opstanding gezag kan hebben voor ieder mens? Zo'n *nieuw* openbaringsgegeven stelt het joodse paradigma toch ook voor vragen? 2. Grube wil ook een bijdrage geven aan de geloofsverantwoording. Hij laat zien dat het christelijk geloof gerechtvaardigd is vanwege het ontstaan van het christendom (185), uitgelegd als paradigmawisseling. Hoe het christelijke geloof van de *hedendaagse* christen te verantwoorden is, hangt weliswaar samen met, maar is niet hetzelfde als het aanwijzen van de legitimiteit van het historische ontstaan van het christendom uit het jodendom. 3. De waarde van deze studie ligt vooral in de bijdrage aan de christologie. Grube confronteert de door hem geponeerde grondslag van de christologie met de christologie van Hick, Bultmann, Ebeling, Pannenberg en Dalferth. In tegenstelling tot Bultmann stelt Grube dat het nemen van het uitgangspunt bij de theologie van de eerste gemeenten niet noodzakelijkerwijs tot een marginalisering van de 'historische Jezus' hoeft te leiden.

Wessel Stoker